

Utbildningsinspektion i Askeby, Bankekinds och Örtomta skolor förskoleklass och grundskola årskurs 1–5

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan/rektorsområdet.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av utbildningsresultaten.....	3
Bedömning av verksamheten	4
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	8

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt skolorna den 15 och 17 november 2005. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Askeby, Bankekinds och Örtomta skolor, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Askeby, Bankekinds och Örtomta skolor intervjuades elever, personal och rektorn samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i årskurs 2 och 5 samt verksamheten i förskoleklass. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Askeby, Bankekinds och Örtomta skolor	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	115
Förskoleklass	40
Grundskola	223

Rektorsområdet består av tre skolor, samtliga belägna i mindre samhällen några mil från Linköpings tätort. Elevantalet i området har minskat under en följd av år vilket fått till följd att rektorsområdet omorganiserades inför innevarande läsår och antalet skolor i området minskade från fyra till tre. I Bankekinds och Örtomta skolor är barnen indelade på samma sätt, dvs. i en förskoleklass samt en klass per årskurs 1 till 3. I båda skolorna finns skolbarnsomsorg. Flertalet elever i Bankekinds och Örtomta skolor övergår till Askeby skola där man har två klasser per årskurs 4 och 5. De flesta barnen i rektorsområdet åker skol-skjuts. Eftersom Örtomta skola saknar idrottssal, åker barnen där till Askeby skola för undervisning i ämnet idrott och hälsa. Även slöjdverksamheten för alla skolor bedrivs i Askeby och kräver resor med buss.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Askeby, Bankekinds och Örtomta skolor och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Verksamheten i rektorsområdet är överlag av god kvalitet. I sammanhanget vill dock inspektörerna särskilt framhålla verksamheten i Örtomta förskoleklass, där personalen på ett mycket medvetet och tydligt sätt arbetar för att förverkliga läroplanens mål.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Skolorna bör förbättra arbetet med att analysera och värdera resultaten och måluppfyllelsen i samtliga ämnen.
- Skolorna bör arbeta vidare med att tolka de nationella kursplanerna och följa upp elevernas lärande i samtliga ämnen.
- Skolornas handlingsprogram mot kränkande behandling behöver revideras.
- I syfte att öka elevernas delaktighet i det egna lärandet och deras möjligheter att påverka den egna måluppfyllelsen behöver personalen i Askeby skola i större utsträckning diskutera och informera såväl elever som föräldrar om de mål som gäller för skolan samt om de bedömningar som lärarna gör av elevernas utveckling mot målen.
- Ledarskapet bör utvecklas mot ett ökat ansvarstagande för att de inspekterade verksamheterna utvecklas enligt läroplanens intentioner mot en ökad måluppfyllelse.

- Kvalitetsarbetet bör ha utgångspunkt i gemensamma analyser och bedömningar av de resultat som verksamheterna uppnår.
- Skolornas kvalitetsredovisningar behöver förbättras så att personalens bedömningar av hur väl verksamheterna lyckats förverkliga de nationella målen tydligt framgår.
- Rutinerna avseende beslut om anpassad studiegång måste förbättras så att beslut fattas innan avvikelser från timplanen genomförs för eleven.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Eleverna i Askeby, Bankekind och Örtoma skolor ges inte möjligheter att nå de nationella målen i årskurs 5 i ämnet hem- och konsumentkunskap (bilaga 3 skollagen samt 2 kap. 6 § grundskoleförordningen).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, respektive för de frivilliga skolformerna, Lpf 94, avsnitten 2.1 och 2.2.

Elevernas kunskapsutveckling följs upp på olika sätt av personalen. Dels används olika tester, diagnoser och prov, dels har varje lärare olika metoder, t.ex. egna minnesanteckningar om hur eleverna klarar av att ta ansvar för en arbetsuppgift. Test- och provresultaten används dessutom för att identifiera elever i behov av stöd samt rapporteras till förvaltningsnivån där de ligger till grund för kommunens resursfördelning. Det är dock mer sällsynt att skolornas resultat används för att följa upp och utvärdera skolornas viktigaste process, dvs. det pedagogiska arbetet.

Den kommungemensamma diagnosen i årskurs 2 visar att åren 2004 och 2005 har lärarna i Bankekind och Örtoma skolor bedömt att ett antal elever inte kommer att klara målen i årskurs 5 i ämnena matematik och svenska utan särskilda stödinsatser. I Bankekinds skola bedöms en större andel flickor än pojkar klara målen, medan det motsatta förhållandet gäller i Örtoma skola.

Nedanstående tabell visar resultaten på nationella proven i årskurs 5 i Askeby skola 2001–2005. År 2001 och 2004 bedömdes samtliga elever klara proven. Åren 2002, 2003 och 2005 varierar resultaten i ämnena, men någon entydig trend går inte att urskilja. (Generellt sett gäller att ju färre elever i en grupp desto större påverkan på gruppens genomsnittsvärde har varje enskild elevs resultat. Detta bör beaktas när man betraktar resultaten i Askeby, Bankekind och Örtoma skolor eftersom antalet elever i varje årskurs är relativt lågt.)

Tabell 2 Andel elever som klarade nationella proven i årskurs 5 i Askeby skola 2001–2005

	2001	2002	2003	2004	2005
Matematik	100	89	100	100	79
Svenska	100	85	96	100	97
Engelska	100	78	88	100	85

I rektorsområdet finns en handlingsplan med målet att alla elever skall klara nationella proven i årskurs 5. För att nå målet krävs enligt planen tidig diagnostisering av svårigheter, möjlighet till speciallärraresurs i tillräcklig omfattning samt tillräcklig och kompetent grundbemanning. Vid inspektionen har inget annat framkommit än att dessa krav är uppfyllda. Måluppfyllelsen är dock inte hundra procentig och det kan därför vara angeläget för rektorn och personalen att gemensamt analysera resultaten samt diskutera om det är andra åtgärder, t.ex. förändringar i arbetssätt, som krävs för att målet skall nås.

Intervjuer med elever i samtliga skolor ger en bild av att skolornas arbete med normer och värden givit goda resultat. Eleverna är väl medvetna om syftet med de övningar som genomförs inom ramen för skolornas arbete med normer och värden, exempelvis s.k. kompassamtal och Charlie. Skolmiljön upplevs som trygg och trivsamt av både elever, föräldrar och personal. En elevenkät som behandlar hur eleverna upplever rasterna genomförs varje år och resultatet redovisas för varje klasslärare. Klassläraren läser igenom enkäten och vidtar åtgärder i sin klass utifrån resultatet. Någon samlad bild av hur det ser ut i skolorna och rektorsområdet finns inte. Intervjuade elever känner till enkäten men anser inte att de fått någon återkoppling på resultatet.

Eleverna upplever att de genom elevrådet har möjlighet att påverka arbetsmiljön, bl.a. skolornas regler. De framför också att de har en viss möjlighet att påverka innehållet i undervisningen genom att lärarna erbjuder dem olika val. Vissa arbetspass kan de välja helt själva vilket ämne de vill ägna sig åt, andra arbetspass kan de välja i vilken ordning och/eller på vilket sätt de vill genomföra ett antal arbetsuppgifter.

Sammanfattning

Utifrån tillgänglig dokumentation och intervjuer bedömer inspektörerna att arbetet med normer och värden leder till goda resultat i Askeby, Bankekind och Örtomta skolor. Test- och provresultat avseende ämnena svenska, matematik och engelska varierar mellan åren och skolorna bör förbättra arbetet med att följa upp, analysera och värdera resultaten samt bör även redovisa en bild av måluppfyllelsen i övriga ämnen.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö och delaktighet

Gemensamt för de tre skolorna i rektorsområdet är att den lugna, trygga miljön där ”alla känner alla” framhålls som något positivt av elever, personal och föräldrar. Genom intervjuer med elever, personal och föräldrar framkommer att arbetet med normer och värden är väl förankrat och uppskattat i verksamheterna. Vidare menar personalen i skolorna att de snabbt löser konflikter mellan elever och därför inte behövt följa de rutiner som beskrivs i rektorsområdets

handlingsprogram mot kränkande behandling. Handlingsprogrammet är från 2003 och innehåller ”rutiner vid kränkande särbehandling på våra skolor”. Skolornas rutiner, så som de är formulerade i programmet och presenterade för föräldrarna i rektorsområdet, innebär att föräldrar inte alltid kontaktas vid fall av kränkande behandling. Det framkommer av intervjuer med personalen att programmet inte upplevs som aktuellt. Inspektörerna vill peka på vikten av att varje skola har fungerande rutiner för hur skolan skall agera när kränkningar uppstår. Rutinerna skall omfatta alla former av kränkande behandling samt gälla kränkningar som äger rum mellan elever såväl som mellan personal och elever. Rutinerna skall också innebära att hemmen kontaktas skyndsamt.

Organisering och arbetssätt i undervisningen

I Bankekinds skola präglas verksamheten på ett mycket positivt sätt av personalens ambition att för barnens bästa samverka och ta till vara allas kompetenser. Personalen i grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmen bildar två arbetslag, ett för förskoleklassen och årskurs 1 och ett för årskurserna 2 och 3. När det ena arbetslaget planerar tillsammans, tar det andra arbetslaget ansvar för verksamheten vilket innebär att även grundskolans lärare arbetar i fritidshemmen. Vid så kallade HUS-möten träffas all personal på kvällstid och då är värdegrundsarbetet i fokus. Personal och elever i förskoleklassen och årskurs 1 samverkar bland annat vid temaarbete. Skolan uppger att den tillämpar ”samlad skoldag” vilket innebär att fritidshemmens personal ansvarar för viss verksamhet under skoldagen men utanför timplanebunden tid, bland annat så kallade kompisamtal.

I Örtomta skola utgör de tre lärarna i grundskolan ett arbetslag och personalen i förskoleklass och fritidshemmet det andra. Arbetslagen planerar var för sig och har inte avsatt tid för diskussioner kring de gemensamma uppgifterna. Skolledningen har inte lyckats förankra och förverkliga de statliga ambitionerna om en integrering av verksamheterna med en pedagogisk utveckling mot gemensamma mål, förhållningssätt, arbetsformer och synsätt i de olika verksamheterna.

Lärarna i Askeby skola bildar ett arbetslag, och försöker inom laget utnyttja sina olika kompetenser och intressen så att det kommer eleverna till godo i undervisningen. Personalen uttrycker att de är bra på att kollektivt ta om hand frågor om stöd till elever. Andra frågor, exempelvis hur man säkerställer en likvärdig bedömning av de nationella proven i årskurs 5, är däremot inte föremål för kollegiala diskussioner.

Inspektörerna har genom besök och intervjuer funnit att den pedagogiska verksamheten i Askeby, Bankekinds och Örtomta skolor överlag är av god kvalitet. Personalen försöker anpassa arbetsformer och arbetssätt efter elevernas behov och önskemål, bland annat med hjälp av olika läromedel. Vidare strävar personalen efter att ta till vara elevernas erfarenheter och tänkande i undervisningen. Inspektörerna vill i sammanhanget särskilt lyfta verksamheten i Örtomta förskoleklass som torde erbjuda barnen mycket goda förutsättningar för utveckling och lärande. Vid tidpunkten för inspektionen präglade läroplanens mål och riktlinjer denna verksamhet på ett mycket tydligt sätt.

I Örtomta skola har barnen och personalen i förskoleklassen tillsammans formulerat mål för verksamheten och åskådliggjort detta på väggar i lokalerna. Utgångspunkten för formuleringarna har varit barnens önskemål om vad de vill

vara med om i förskoleklassen. I syfte att medvetandegöra barnen om det egna lärandet har varje barn en ”lapp” på väggen där barnet med hjälp av personalen dokumenterar vad det har lärt sig i förskoleklassen. På lappen kan t.ex. stå att ”jag har lärt mig att svänga när jag syr”, ”jag har lärt mig lyssna” och ”jag har lärt mig alfabetet och sjunga på engelska”.

I rektorsområdet finns lokala bearbetningar av de nationella kursplanerna i samtliga ämnen. Det är dock endast bearbetningarna av kursplanerna i ämnena svenska, engelska och matematik som är föremål för regelbundna diskussioner och revideringar. De senare kommuniceras också med elever och föräldrar vid föräldramöten och utvecklingssamtal. Rektorsområdets personal ger i intervjuer flera konkreta exempel på hur eleverna får vara med och sätta mål, planera och utvärdera sin inläring. Enligt läroplanen skall detta ske i allt större omfattning med stigande ålder. Inspektörerna vill i sammanhanget framhålla att för att detta skall vara möjligt krävs att eleverna får tillräcklig information om de nationella mål som gäller för skolan och hur dessa har konkretiserats i undervisningsplaneringen. Personal, elev- och föräldraintervjuer samt enkätresultat tyder dock på att personalen i Askeby skola i större utsträckning behöver diskutera och informera såväl elever som föräldrar om målen för undervisningen samt om de bedömningar som lärarna gör av elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen.

Personalen i rektorsområdet upplever att man har god koll på varje barns eventuella behov av särskilt stöd. Dels genom att eleverna inte är så många, dels genom inarbetade rutiner för att fånga upp stödbehovet. Utöver det stöd som klassläraren erbjuder i form av individanpassning finns ett antal elevassistenter samt resurser i form av speciallärare och en specialpedagog. Skolan har välfungerande rutiner avseende upprättande av åtgärdsprogram. Däremot framkommer i inspektionen brister i rutinerna avseende beslut om anpassad studiegång, där beslut av områdeschefen fattats en dryg månad efter det att avvikelser från timplanen genomförts för eleven.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Rektorsområdet har en gemensam utvecklingsplan som utgår från de områden som barn- och ungdomsnämnden prioriterat. I utvecklingsplanen har rektorn formulerat ett mål för varje område. För området ”språkutveckling” är rektorsområdets mål följande: ”Senast 28 maj 2006 har alla barn uppnått de mål i svenska år F–5 som behandlar språket”. Utifrån denna plan har varje arbetslag/skola utformat en arbetsplan för innevarande läsår, där arbetslagens insatser för att nå målen redovisas.

Arbetsplanernas insatser och mål följs upp och utvärderas i två skilda spår. Dels finns en tradition i rektorsområdet att i slutet av varje läsår utvärdera målen i arbetsplanen och revidera målen inför kommande läsår. En tradition som upplevs som meningsfull av personalen. Dels har kommunen ålagt varje skola att värdera sina arbetsinsatser med hjälp av BRUK¹ varje hösttermin. Arbetet skall utmynna i skolans kvalitetsredovisning och rapporteras till förvaltningsnivån. Den senare processen upplevs som mindre meningsfull av rektorsområdets personal och ses inte som en del av skolornas kvalitetsarbete. En bidragande

¹ BRUK står för Bedömning, Reflektion, Utveckling, Kvalitet och är ett av Skolverket utarbetat verktyg för kvalitetsarbete i förskola och skola

orsak till detta kan enligt inspektörerna vara att kvalitetsredovisningarna inte har diskuterats i rektorsområdet. Någon återkoppling på innehållet har heller inte kommit från förvaltnings- eller politikerhåll.

Rektorsområdets och skolornas kvalitetsredovisningar för 2004 följer den kom-mungemensamma mallen och innehåller därför en beskrivning av insatser som haft betydelse för att nå de lokala målen, resultat av olika insatser, verksamhe-ternas svaga och starka sidor samt förslag till förbättringar.

Som nämns på andra ställen i denna rapport finns i skolorna resultat från prov och enkäter som i högre utsträckning bör analyseras av rektor och personal och användas som underlag i skolornas kvalitetsarbete.

Ledning och kommunikation

Rektorn uppger att han är mest förtrogen med verksamheten i Bankekinds sko-la eftersom han har sin expedition där. Han besöker dock Askeby och Örtomta skolor i samband med elev- och personalärenden samt för att delta i vissa ar-betslagsmöten och föräldramöten. Rektorn är känd och uppskattad bland ele-verna. Rektorn framhåller att han genom s.k. klasskonferenser varje termin får en bra bild av hur det går för eleverna.

En gång i månaden träffar rektorn lärarna i de tre skolorna vid en s.k. pedago-gisk konferens. Intervjuad personal framhåller dock att för mycket av konfe-renstiden ägnas åt information om olika ”praktiska” frågor i stället för åt peda-gogiska diskussioner. Likaså efterlyser personalen att rektorn tydligare formule-rar och styr mot gemensamma mål för verksamheterna inom rektorsområdet. Inspektörerna ser positivt på de initiativ som tagits från ledningshåll till ett närmande mellan verksamheterna i rektorsområdet genom att ett antal grupper med personal från de olika skolorna har bildats för att diskutera gemensamma frågor, t.ex. utvecklingssamtal och individuella utvecklingsplaner. Det är dock angeläget att ledarskapet utvecklas mot ett ökat ansvarstagande för den pedago-giska utvecklingen av verksamheterna.

I rektorsområdet finns en s.k. samrådsgrupp som består av rektorn, personal- och föräldrarepresentanter. Gruppen träffas några gånger per termin. Av för-äldraintervjuerna framkommer att det finns förhoppningar om att gruppen, förutom att fungera som informationskanal, skall utvecklas till ett forum för diskussioner om innehållet i verksamheterna.

Sammanfattning

Inspektionen visar att eleverna trivs i skolorna och att den pedagogiska verk-samheten i rektorsområdet håller god kvalitet. Inspektörerna vill i samman-hanget särskilt framhålla verksamheten i Örtomta förskoleklass där personalen på ett mycket medvetet sätt arbetar för att förverkliga målen i läroplanen.

De rutiner som finns beskrivna i rektorsområdets handlingsprogram mot krän-kande behandling behöver uppdateras och förbättras.

Skolornas personal har diskuterat och tolkat de nationella kursplanerna i ämne-na svenska, engelska och matematik. Dessa diskussioner och tolkningar bör omfatta samtliga ämnen i grundskolan. I syfte att öka såväl elevernas delaktighet i det egna lärandet och elevernas möjligheter att påverka sin egen måluppfyllelse behöver personalen i Askeby skola i större utsträckning diskutera och informera

såväl elever som föräldrar om målen för utbildningen samt om de bedömningar som lärarna gör av varje elevs utveckling.

Inspektörerna bedömer att ledarskapet bör utvecklas mot ett ökat ansvarstagande för att de inspekterade verksamheterna utvecklas enligt läroplanens intentioner mot en ökad måluppfyllelse. Kvalitetsarbetet bör ta utgångspunkt i gemensamma analyser och bedömningar av de resultat som verksamheterna uppnår. Rektorsområdets och skolornas kvalitetsredovisningar behöver förbättras så att personalens bedömningar av måluppfyllelsen tydligt framgår.

Rutinerna avseende beslut om anpassad studiegång måste förbättras så att beslut fattas innan avvikelser från timplanen genomförs för eleven.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Den nationella timplanen anger den minsta garanterade tid som eleverna har rätt att få lärarledd undervisning i grundskolans olika ämnen. Barn- och ungdomsnämnden i Linköpings kommun har fördelat tiden för olika ämnen på årskurserna 1–5, 6 och 7–9. Om skolorna vill göra en annan fördelning medges detta om avlämnande och mottagande skola är överens. I "Område Lingham" har man beslutat att all undervisningstid i ämnet hem- och konsumentkunskap ligger i årskurserna 6–9. Detta innebär att eleverna i Askeby, Bankekind och Örtomta skolor inte ges möjlighet att nå de nationella målen i ämnet hem- och konsumentkunskap i årskurs 5.

All personal i Askeby, Bankekind och Örtomta förskoleklasser och skolor har pedagogisk högskoleutbildning och även, med undantag för något enstaka ämne, utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

I rektorsområdet finns en s.k. fortbildningskommitté som består av rektorn och några personalrepresentanter vars ansvar är att planera innehållet i skolornas gemensamma fortbildning utifrån personalens önskemål. Möjligheter till individuell kompetensutveckling finns också.

Skolorna ligger i mindre samhällen på landsbygden och har ett relativt begränsat elevunderlag, vilket bland annat innebär att eleverna i Bankekind och Örtomta skolor får åka buss till Askeby skola för undervisning i slöjd. I skolorna råder brist på grupprum och arbetsplatser för lärarna enligt rektorn. Inspektörerna bedömer i övrigt att lokalerna i stort sett är ändamålsenliga. Utemiljön vid samtliga skolor framhålls i positiva ordalag av såväl lärare som elever. Böcker, övriga läromedel samt datorer är av god kvalitet.

Sammanfattning

Verksamheten vid Askeby, Bankekind och Örtomta skolor har goda förutsättningar i fråga om tillgång till lärare med utbildning för den aktuella undervisningen och till personal i övrigt. De materiella förutsättningarna är, med vissa lokalmässiga undantag, goda.

Skolorna erbjuder inte eleverna möjlighet att nå målen i årskurs 5 i ämnet hem- och konsumentkunskap vilket är en brist. I övrigt bedömer inspektörerna att skolorna tillgodoser elevernas rätt till undervisning.

Datum	Ort
2006-04-07	Linköping

Eleonor Duvander
Birgitta Knutsson Rohdin